DZIEKANAT
Wydziału Historycznego UJ
wpłynęło 12.04.2023

Александр Симоненко,
доктор исторических наук,
профессор Николаевского национального
университета имени В.А. Сухомлинского,
ведущий научный сотрудник
Отдела археологии раннего железного века
Института археологии НАН Украины

ОТЗЫВ
официального оппонента на докторскую работу
магистра Кшиштофа Михалчевского
«Produkcja przedmiotów z kości i poroży w okresie Xiongnu-Xianbei (III/II w. p.n.e. – VI w. n.e.) w południowej Syberii»
«Изготовление изделий из костей и рога в хунну-сяньбийский период (III/II в. до н.э. – VI в. н.э.) в Южной Сибири»

Глубокоуважаемые Председатель Высокого Ученого Совета, пани профессор Евдоксия Папуци-Владыка, промоутер докторской диссертации, пан профессор Ян Хохоровски, диссертант, пан магистр Кшиштоф Михалчевски, члены Высокого Ученого Совета, коллеги, друзья!

Для меня большая честь выступить здесь, в стенах одного из старейших университетов Европы, в качестве официального оппонента очень важной и интересной работы польского коллеги. Первое, что привлекло мое внимание и сразу заслужило одобрение – это источниковая база работы: археологический материал, т.е. артефакты, предметы материальной культуры. Я убежден, что археолог должен начинать свой путь ученого с изучения артефактов, проще говоря – вещей. В русской профессиональной лексике есть термин "вещеведение". Он охватывает такие важные аспекты, как классификация и типология артефактов, их происхождение, морфология, хронология и множество других сторон изучения материальной культуры. В СССР "вещеведение" считалось чем-то второстепенным, недостойным внимания ученого, который должен был заниматься историей общественных

отношений или этно-политическими реконструкциями каких-нибудь древних народов, часто высасывая эти реконструкции из пальца, как у нас говорят. Я же отношусь к тем археологам, которые считают вещеведение основой археологии, прекрасной школой для исследователя и тем пределом вероятности истины, выше которого археологу не прыгнуть, за которым начинаются гипотезы, оканчивающиеся фантазиями. Поэтому тема работы пана диссертанта сразу стала мне симпатичной и вызвала интерес.

Интересна она и выбором объекта изучения – костяные и роговые изделия. В археологии раннего железного века вещи из кости и рога традиционно несколько менее привлекательны для изучения, чем оружие, украшения или античная керамика. А, между тем, костяные и роговые инструменты, предметы быта или хозяйства несут огромный пласт информации, дополняя наши знания о древнем обществе не менее, если не более, чем оружие или керамика (которые сами по себе лишь узко специализированные вещи). И диссертация пана Михалчевского прекрасно это демонстрирует. Ее оглавление недаром такое обширное – в него включены, пожалуй, все функции костяных и роговых орудий или других предметов, какие только можно себе представить. Поэтому основная цель работы – создание базы данных изделий из костей и рога – выглядит престижной и необходимой.

Очень важным аспектом исследования является предложенная автором методология такого специфического исследования как изучение костяных и роговых изделий. Могу лишь добавить, что его предложения полностью соответствуют украинской методике отбора и обработки костей. Удачным приемом следует считать использование этнографических наблюдений над использованием костяных и роговых орудий палеоазиатскими народами в историческое время, что усилило доказательную базу. Наконец, важным дополнительным приемом следует признать трасологические и практические эксперименты с копиями и оригиналами орудий, после чего теоретические выкладки приобретают статус аргумента.

Хорошо продумана структура работы. Во вступительной части обоснованы хронологические рамки исследования, и это обоснование заслуживает отдельного рассмотрения. Пан Михалчевски критически относится к традиционному термину "гунно-сарматский период". Помимо определенной искусственности, этот термин неприменим к региону изучения: ни сарматов, ни гуннов как стабильного населения в Южной Сибири не было. С другой стороны, термин "хунну-сяньбийская (или хунну-сяньби-жужанская) эпоха", помимо хронологических рамок, определяет и круг археологических культур, вовлеченных в исследование. Попутно замечу, что вполне согласен с паном автором в том, что хунну III в. до н.э. – II в. н.э. нельзя рассматривать в качестве прямых предков европейских гуннов IV – V вв. – происхождение последних представляется более сложным процессом, в котором участвовали позднесарматские племена.

Определяя географические рамки работы, пан автор, как и все мы, столкнулся с определенной терминологической проблемой: привычное для этого региона название "Центральная Азия" после развала СССР стали применять к своему региону республики Средней Азии (по русской географической номенклатуре). А те земли, которые мы привыкли называть Центральной Азией, в такой номенклатуре называются "Внутренняя Азия". Интересно, что в свое время М.И. Ростовцев предложил именовать этот регион "Срединной Азией", подчеркивая смысловое отличие этого названия от термина "Средняя Азия". Пан Михалчевски остроумно избежал этой ловушки, оперируя термином "Южная Сибирь".

В теоретической, если можно так выразиться, части работы (разделы 1 – 6) пан автор скрупулезно создает исторический, археологический и экологический фон исследования, анализируя данные письменных источников, историю региона и археологические культуры, памятники которых включены в анализ. Здесь помещен краткий исторический обзор хунно-сяньбийской эпохи – времени динамичного и наполненного сложными этническими процессами и политическими событиями. Эти процессы

невозможно понять без анализа археологического материала, поэтому после исторического очерка целиком логично в диссертации подан обзор археологических культур региона: таштыкской, кокэльской, булан-кобинской, майминской, собственно хуннуской и почти неотличимой от нее сяньбийско-жужанской. Немаловажной частью работы является исследование животного мира изучаемого региона, кости и рога которого и послужили базой диссертации. В целом, эта часть работы выполнена безукоризненно, хотя и является по необходимости компилятивной.

Основное исследование содержится в главах 7 – 13. Я не буду подробно останавливаться на каждой из них, тем более, что разбираюсь в этом предмете, безусловно, не так досконально, как пан автора. Скажу лишь, что проведена огромная работа по сбору, описанию и исследованию сотен предметов. Проанализированы главные аспекты источника – характеристика различных костей и рога и изделий из них. Выбрана удачная структура: сначала описание той или иной кости как сырья, затем – анализ изделий из нее. Пусть частным, но важным открытием является осуществленная впервые идентификация различных предметов, как, например, элементов наконечника свистящей стрелы или орудия для чистки рыбы. Должен признать, что подобные артефакты до знакомства с работой пана Михалчевского были мне незнакомы, и я не уверен, что правильно определил бы их назначение, если бы встретил в раскопе.

Много внимания пан автор уделил накладкам на композитный лук "гуннского типа", а поскольку этот предмет близок и моим научным интересам, то, естественно, привлек мое особое внимание. Следует согласиться с паном автором, что традиционный термин "костяные накладки" не точен, так как накладки на композитный лук изготовлены из специально обработанных пластин рога (с. 216 и далее). Положительно оценивая очень подробное исследование, я все же вынужден сделать некоторые замечания. Прежде всего, я не вижу необходимости разделять "гуннские" луки и луки "гуннского типа" (с. 218). Это чисто

терминологический вопрос, а термин "лук гуннского типа", введенный И. Вернером, применяется к сложному рефлексирующему луку с гибкими плечами и жесткими серединой и концами, усиленными роговыми пластинами. В диссертации подчеркнуто, что "гуннские" луки датируются хунну-сяньбийским временем, а луки "гуннского типа" более поздние. Исходя из того, что и те, и другие имеют принципиально одинаковую конструкцию, не стоит, на мой взгляд, усложнять нашу терминологию. Если я правильно понял, "гуннские" луки и "луки гуннского типа" различаются количеством и расположением накладок, на чем построены типологии В.В. Горбунова и Ю.С. Худякова. Я в свое время увидел некоторую искусственность такой подробной типологии, построенной на находках в могилах, куда могли быть помещены уже использованные или поврежденные вещи, т. е. объективность источника сомнительна. Во всяком случае, разное количество накладок не является хронологическим признаком и не имеет какого-то специального значения, и здесь наши с паном Михалчевским мнения (с. 220) совпадают.

В работе, пусть косвенно, затронут интереснейший вопрос о месте изготовления луков (с. 230). Он является частью большой научной проблемы о месте и условиях изготовления оружия скотоводами эпохи раннего железа. Сложные технологические процессы ковки клинкового оружия, его отделки и украшения или описанные паном Михалчевским сложности изготовления композитных луков в очередной раз заставляют задуматься над решением этой проблемы истории оружия. Рассуждения об отсутствии у скотоводов необходимых навыков или инструментов не убеждают, поскольку этнографические примеры демонстрируют обратное – скотоводы имели переносные горны и другое кузнечное оборудование, а их оружейники с успехом изготавливали клинковое оружие и такую сложную продукцию как композитный лук. Не исключено, что число мастеров было невелико, и они работали по заказу для нескольких родов или даже племен, переезжая из одного места в другое.

Большой интерес представляет раздел о седлах. Помимо специального исследования роговых обивок кантов седельных лук, в нем содержится эссе о развитии первых седел с "жестким" деревянным арчаком. Здесь я хотел бы поправить пана автора: "полужесткое" (по терминологии Е.В. Степановой) седло состоит из подушек, соединенных деревянными луками, а не "положенных на деревянные элементы" (с. 231), т. е., такие седла еще не имели жесткого арчака. И на этой же странице, описывая конструкцию "жесткого" седла, пан автор называет вертикальные элементы "полками", хотя их название – "луки", и именно луки украшались роговыми кантами.

Эти незначительные, чисто технические замечания никак не снижают высокого научного качества диссертации пана Михалчевского. Подводя итоги, констатирую, что докторская диссертация магистра Кшиштофа Михалчевского **«Produkcja przedmiotów z kości i poroży w okresie Xiongnu-Xianbei (III/II w. p.n.e. – VI w. n.e.) w południowej Syberii» / «Изготовление изделий из костей и рога в хунну-сяньбийский период (III/II в. до н.э. – VI в. н.э.) в Южной Сибири»,** отвечает всем научным и юридическим требованиям, принятым для этого вида разработок.

Всё сказанное позволяет мне просить Высокий Учёный Совет Исторического Факультета Ягеллонского университета допустить пана магистра Кшиштофа Михалчевского к следующим этапам докторской процедуры и присвоить ему ученую степень доктора гуманитарных наук.

Александр Симоненко,
доктор исторических наук,
профессор Николаевского национального
университета имени В.А. Сухомлинского,
ведущий научный сотрудник
Отдела археологии раннего железного века
Института археологии НАН Украины



Киев, 02\04\2023

Ewelina Pilarczyk
Elektronicznie podpisany przez Ewelina Pilarczyk
Data: 2023.04.27 16:06:27 +02'00'

TŁUMACZENIE POŚWIADCZONE Z JĘZYKA ROSYJSKEGO
(odpis)

Opis dokumentu: Tłumaczenie wykonano na podstawie oryginału dokumentu. Przedmiotem tłumaczenia jest recenzja rozprawy doktorskiej sporządzona w języku rosyjskim (wydruk komputerowy, stron 6).

Uwagi tłumacza zapisane są kursywą w nawiasie kwadratowym.

[*strona 1*] -/-

Aleksandr Simonenko -/-
doktor habilitowany nauk historycznych [*W nawiasie w języku trzecim*: (Dr. habilit.)] -/-
profesor Mikołajowskiego Uniwersytetu Narodowego im. W.A. Suchomłynskiego -/-
wiodący pracownik naukowy -/-
Oddziału Archeologii Wczesnej Epoki Żelaza -/-
Instytutu Archeologii N[*arodowej*] A[*kademii*] N[*auk*] Ukrainy -/-

RECENZJA

rozprawy doktorskiej magistra Krzysztofa Michalczewskiego
„Produkcja przedmiotów z kości i poroży w okresie Xiongnu-Xianbei (III/II w. p.n.e. – VI w n.e) w południowej Syberii"
[*W tekście źródłowym tytuł rozprawy w języku polskim i w języku rosyjskim.]*

Wielce Szanowni Państwo: Pani Przewodnicząca Wysokiej Komisji Naukowej, Pani Profesor Ewdoksio Papuci-Władyka, Panie Promotorze przedłożonej do obrony dysertacji, Panie Profesorze Janie Chochorowski, Panie Doktorancie, Panie Magistrze Krzysztofie Michalczewski, Członkowie Wysokiej Komisji Naukowej, Koledzy, Przyjaciele! -/-

Jestem zaszczycony, że mogę wystąpić tutaj, w murach jednego z najstarszych uniwersytetów Europy, w charakterze oficjalnego Recenzenta niezwykle ważnej i interesującej rozprawy polskiego Kolegi. Pierwszą rzeczą, która zwróciła moją uwagę i od razu zyskała moją aprobatę jest baza źródłowa pracy: materiał archeologiczny, tj. artefakty, przedmioty kultury materialnej. Jestem przekonany, że archeolog powinien rozpoczynać swoją ścieżkę naukową od badania artefaktów, a prościej rzecz ujmując – źródeł. W rosyjskiej leksyce fachowej funkcjonuje termin „źródłoznawstwo" [*„вещеведение"*]. Obejmuje on takie istotne aspekty jak klasyfikacja i typologia artefaktów, ich pochodzenie, morfologia, chronologia i wiele innych płaszczyzn badania kultury materialnej. W ZSRR „źródłoznawstwo" było uważane za coś drugorzędnego, niegodnego uwagi uczonego, który powinien był zajmować się historią stosunków społecznych -/-

[*strona 2*] -/-
lub etniczno-politycznymi rekonstrukcjami jakichś dawnych ludów, często wysysając te rekonstrukcje – jak to się mówi – z palca. Ja natomiast zaliczam się do tych archeologów, którzy uważają źródłoznawstwo za podstawę archeologii, znakomitą szkołę dla badacza oraz tę granicę prawdopodobieństwa prawdy, poza którą archeolog nie może już sięgnąć, za którą rozpoczynają się hipotezy kończące się fantazjami. Dlatego temat pracy Pana Doktoranta od razu przypadł mi do gustu i wzbudził moje zainteresowanie. -/-

Interesująca jest ona również ze względu na wybór przedmiotu badań – wytworów z kości i poroży. W archeologii wczesnej epoki żelaza wytwory z kości i poroży były tradycyjnie nieco mniej atrakcyjnym obiektem badań niż uzbrojenie, ozdoby czy starożytna ceramika. Tymczasem narzędzia kościane i rogowe, przedmioty użytku codziennego lub gospodarstwa domowego dostarczają ogromnej ilości informacji, uzupełniając naszą wiedzę o społecznościach starożytnych nie mniej, o ile nie bardziej, niż uzbrojenie czy ceramika (które same w sobie są źródłami ściśle specjalistycznymi). Również dysertacja Pana Michalczewskiego uwidacznia to doskonale. Nie bez powodu jej tytuł jest tak obszerny – ujęte w nim zostały bodaj wszystkie funkcje narzędzi czy też innych przedmiotów z kości i rogu, jakie można sobie tylko wyobrazić. Dlatego zasadniczy cel pracy – stworzenie bazy źródłowej wytworów z kości i rogu – prezentuje się jako prestiżowy i nieodzowny. -/-

Niezwykle ważny aspekt studium stanowi zaproponowana przez Autora metodologia tak specyficznego badania, jakim jest badanie wytworów z kości i poroży. Mogę tylko dodać, iż Jego propozycje w pełni odpowiadają ukraińskiej metodyce doboru i obróbki kości. Dobrym zabiegiem było wykorzystanie obserwacji etnograficznych na temat używania narzędzi kościanych i rogowych przez ludy paleoazjatyckie w czasach historycznych, co wzmocniło bazę dowodową. Wreszcie też istotnym zabiegiem uzupełniającym były eksperymenty traseologiczne i praktyczne przeprowadzone na kopiach i oryginałach narzędzi, dzięki czemu wywody teoretyczne uzyskują status argumentu. -/-

[*strona 3*] -/-

Struktura pracy została dobrze przemyślana. W części wprowadzającej uzasadnione zostały przyjęte ramy chronologiczne rozprawy i uzasadnienie to zasługuje na osobne omówienie. Pan Michalczewski krytycznie odniósł się do tradycyjnego terminu „okres huńsko-sarmacki". Obok pewnej sztuczności, termin ten nie ma zastosowania do badanego regionu: ani Sarmatów, ani Hunów jako trwałej ludności na terenach południowej Syberii nie było. Z drugiej strony, termin „okres Xiongnu-Xianbei" (lub „okres Xiongnu-Xianbei-*Rouan*"), prócz ram chronologicznych, określa również krąg kultur archeologicznych objętych badaniami. Przy okazji dodam, że w pełni zgadzam się z Autorem co do tego, że społeczności Hunnu z okresu III w. p. n. e. – II w. n. e. nie należy rozpatrywać jako bezpośrednich przodków europejskich Hunów z okresu IV – V w. – pochodzenie tych ostatnich okazuje się być procesem bardziej złożonym, w którym uczestniczyły plemiona późnosarmackie. -/-

Oznaczając zakres geograficzny pracy, Autor, tak jak my wszyscy, napotkał pewien problem terminologiczny: po rozpadzie ZSRR przyjętą dla tego regionu nazwę „Azja Centralna" zaczęły stosować w odniesieniu do swojego regionu republiki Azji Środkowej (według rosyjskiego nazewnictwa geograficznego). Natomiast te ziemie, które zwykliśmy nazywać Azją Centralną, w tejże nomenklaturze określane są jako „Azja Wewnętrzna". Co ciekawe, M. I. Rostovtsev zaproponował swego czasu, aby region ten określać mianem „Azja Sriedinnaja", akcentując różnicę znaczeniową pomiędzy tą nazwą a terminem „Azja Środkowa" [*Sriedniaja Azja*]". Pan Michalczewski zręcznie uniknął tej pułapki, używając pojęcia „południowa Syberia". -/-

W części – jeśli mogę ją tak określić – teoretycznej pracy (rozdziały 1 – 6) Autor skrupulatnie tworzy tło historyczne, archeologiczne i ekologiczne dla badań, analizując dane pochodzące ze źródeł pisanych, historię regionu i kultury archeologiczne, zabytki których objęte były analizą. Przedstawiony został tutaj krótki zarys historyczny okresu Xiongnu-Xianbei – czasów dynamicznych i obfitujących w złożone procesy etniczne i wydarzenia polityczne. Procesów tych -/-

[*strona* 4] -/-
nie można zrozumieć bez analizy materiału archeologicznego, dlatego też, w pełni logicznie, po szkicu historycznym został w pracy zaprezentowany przegląd kultur archeologicznych tego regionu: tasztykskiej, kokelskiej, bułan-kobijskiej, majmińskiej, właściwej huńskiej i w zasadzie nieodłącznej od niej kultury Xianbei-*Rouan*. Ważną częścią pracy jest badanie świata zwierząt z regionu, z którego kości i poroża posłużyły jako baza źródłowa dysertacji. Patrząc całościowo, ta część pracy została wykonana znakomicie, chociaż z konieczności ma ona charakter kompilacyjny. -/-

Zasadnicza analiza zawarta została w rozdziałach 7 – 13. Nie będę szczegółowo zatrzymywał się na każdym z nich, tym bardziej, że bez wątpienia nie jestem tak dokładnie zaznajomiony z tematem jak Autor. Powiem tylko, że wykonana została ogromna praca, aby zgromadzić, scharakteryzować i zbadać setki przedmiotów. Analizie poddano główne cechy źródła – przeprowadzono charakterystykę różnego rodzaju kości i rogów oraz wytworzonych z nich przedmiotów. Dobrano przy tym trafnie schemat: najpierw charakterystyka konkretnej kości jako surowca, a następnie analiza wytworów z niej wykonanych. Nawet jeśli osobistym, to ważnym odkryciem jest zidentyfikowanie po raz pierwszy różnych obiektów takich jak, na przykład, elementy grotu strzały świszczącej czy narzędzia do czyszczenia ryb. Muszę przyznać, że tego typu artefakty nie były mi znane zanim nie zaznajomiłem się z pracą pana Michalczewskiego i nie jestem pewien, czy prawidłowo określiłbym ich przeznaczenie, gdybym natrafił na nie w wykopie. -/-

Dużo uwagi Autor poświęcił nakładkom na łuk kompozytowy „typu huńskiego", a ponieważ przedmiot ten jest bliski również moim zainteresowaniom naukowym, to naturalnie zwrócił moją szczególną uwagę. Należy zgodzić się z Autorem, że tradycyjny termin „nakładki kościane" nie jest precyzyjny, ponieważ nakładki na łuk kompozytowy wytwarzane były z warstw rogu poddanych specjalnej obróbce (s. 216 i następne). Pozytywnie oceniam bardzo szczegółowe analizy, niemniej jestem zmuszony poczynić pewne uwagi. Przede wszystkim nie widzę potrzeby wprowadzania rozróżnienia na łuki „huńskie" i łuki „typu huńskiego" (s. 218). Jest to -/-

[*strona 5*] -/-
wyłącznie kwestia terminologiczna, a wprowadzony przez I. Wernera termin „łuk typu huńskiego" odnosi się do kompozytowego łuku refleksyjnego o giętkich ramionach, sztywnym majdanie i końcach wzmocnionych nakładkami z rogu. W rozprawie podkreślone zostało, że łuki „huńskie" pochodzą z okresu Xiongnu-Xianbei, natomiast łuki „typu huńskiego" są późniejsze. W związku z tym, że jedne i drugie posiadają zasadniczo jednakową konstrukcję, nie ma, moim zdaniem, potrzeby komplikowania naszej terminologii. Jeśli dobrze zrozumiałem, łuki „huńskie" i „łuki typu huńskiego" różnią się liczbą i umiejscowieniem nakładek, co stanowi podstawę typologii V.V. Gorbunov'a i Yu.S. Khudyakov'a. Dostrzegłem w swoim czasie pewną sztuczność tak szczegółowej typologii, wypracowanej na znaleziskach z grobów, w których mogły zostać umieszczone przedmioty już zużyte lub uszkodzone, a to oznacza, iż obiektywizm źródła jest wątpliwy. W każdym razie różna liczba nakładek nie jest cechą chronologiczną i nie ma znaczenia nadzwyczajnego – co do tego z Panem Michalczewskim (s. 220) jesteśmy zgodni. -/-

W pracy, nawet jeśli pośrednio, poruszona została nader interesująca kwestia miejsca wytwarzania łuków (s. 230). To część obszernego problemu badawczego dotyczącego miejsca i warunków wytwarzania uzbrojenia przez koczowników z wczesnej epoki żelaza. Złożone procesy technologiczne wykuwania broni siecznej i części broni kłującej, jej obróbki i zdobienia czy też opisane przez Pana Michalczewskiego trudności w wytwarzaniu łuków kompozytowych po raz kolejny skłaniają, by zastanowić się nad rozwiązaniem tego problemu dotyczącego historii uzbrojenia. Rozważania o braku u koczowników

niezbędnych umiejętności wytwórczych czy narzędzi nie są przekonywające, gdyż przykłady etnograficzne dowodzą czegoś wprost przeciwnego – koczownicy posiadali przenośne paleniska kowalskie oraz inne narzędzia kowalskie, a ich wytwórcy broni z powodzeniem wytwarzali broń sieczną i część broni kłującej oraz tak skomplikowane przedmioty jak łuki kompozytowe. Niewykluczone, że liczba tychże wytwórców była niewielka i że pracowali oni dla kilku rodów albo nawet plemion na zamówienie, przemieszczając się z jednego miejsca na drugie. -/-

[*strona 6*] -/-

Bardzo ciekawy jest rozdział poświęcony siodłom. Obok specjalistycznej analizy rogowych wykończeń krawędzi łęków siodeł, zawiera też eseistyczne omówienie rozwoju pierwszych siodeł z „twardym" drewnianym siedzeniem. W tym miejscu chciałbym poprawić Autora: siodło „półtwarde" (w terminologii E.V. Stepanov'ej) składa się z poduszek połączonych drewnianymi kabłąkami, a nie „nakładanych na elementy drewniane" (s. 231), tzn. takie siodła nie miały jeszcze twardego siedzenia. Na tej samej stronie, opisując konstrukcję siodła „twardego", Autor określa pionowe elementy jako "półki", chociaż ich nazwa to "łuki", bo to właśnie te łuki były ozdobione rogowymi wykończeniami. -/-

Te drobne, czysto techniczne uwagi w żaden sposób nie obniżają wysokiej wartości naukowej dysertacji Pana Michalczewskiego. Podsumowując, stwierdzam, iż rozprawa doktorska Magistra Krzysztofa Michalczewskiego **„Produkcja przedmiotów z kości i poroży w okresie Xiongnu-Xianbei (III/II w. p.n.e. – VI w n.e) w południowej Syberii"** [*W tekście źródłowym tytuł rozprawy w języku polskim i w języku rosyjskim.*] spełnia wszystkie wymogi naukowe i formalne przyjęte dla tego typu opracowań. -/-

W związku z powyższym zwracam się do Wysokiej Komisji Naukowej Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego z prośbą o dopuszczenie Pana Magistra Krzysztofa Michalczewskiego do kolejnych etapów przewodu doktorskiego i nadanie mu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych. -/-

Aleksandr Simonenko -/-
doktor habilitowany nauk historycznych [*W nawiasie w języku trzecim*: (Dr. habilit.)] -/-
profesor Mikołajowskiego Uniwersytetu Narodowego im. W.A. Suchomłynskiego -/-
wiodący pracownik naukowy -/-
Oddziału Archeologii Wczesnej Epoki Żelaza -/-
Instytutu Archeologii N[*arodowej*] A[*kademii*] N[*auk*] Ukrainy -/-

(-) [*Obok z prawej strony podpis odręczny nieczytelny.*]

Kijów, 02\04\2023

Poświadczam zgodność powyższego tłumaczenia z przedłożonym dokumentem.
***Ewelina Pilarczyk**, tłumacz przysięgły języka rosyjskiego, wpisany na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości RP pod numerem TP/198/07.*

Znaków ze spacjami: 12.612; stron obliczeniowych (wg rozporządzenia Dz. U. 05.15.131): 12.
Numer repertorium: 11b/2023/tp/p

Roczyny, 26.04.2023 roku

Ewelina Pilarczyk
Elektronicznie podpisany przez Ewelina Pilarczyk
Data: 2023.04.27 16:07:19 +02'00'